

El 'gratamón'

Víctor Gayà

Es diu que la filosofia neix de la pregunta –i la pregunta no s'equivoca mai, ni que sigui retòrica–, mentre que la justícia neix de la necessitat de donar respostes –malgrat que siguin equivocades. En aquest sentit es pot afirmar que l'Eusebi, el protagonista de la novel·la *El gratacel*, és un filòsof que no cerca la justícia, sinó la vida i el seu sentit; i la vida, que amb prou feines arriba a respondre cap pregunta, fa el seu camí amunt i avall al marge de les respostes funcionals, arbitràries o dogmàtiques, un “discurs sense mètode”.

Allò que proposa el poeta Màrius Sampere a *El gratacel* és un viatge homèric per dins d'una estructura kafkiana, amb referents dantescos importants i un rerefons bíblic. Tanmateix, tot junt, quedarà configurat pel to irònic que domina la novel·la, per l'estil directe i desinhibit, per un llenguatge clar i llampant que fa befa de la sinonímia per elevació, i per un contingut que, més enllà de les preguntes inquietants, de la lluita dels dubtes i de les incerteses del full de ruta, és capaç d'omplir el text amb idees i afirmacions aforístiques de gran impacte: “Viure és haver de viure.”

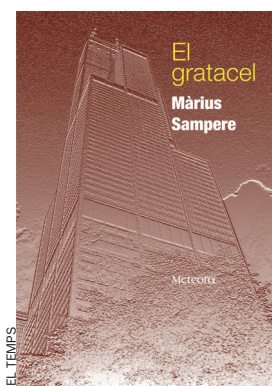
La Divina Comèdia es diu comèdia perquè, malgrat aquell “perdeu tota esperança” de l'infern, acaba al cel, i no podia ser una tragèdia allò que acaba amb la contemplació de Déu. *El gratacel*, per contra, no acaba mai, no té base ni sostre, és un cercle indefinidament reproduït i, per tant, no pot ser ni drama ni tragèdia; però tampoc comèdia, malgrat que l'humor hi és present com a tesi, com a text i com a sentit. L'humor, més enllà de la pura facècia, és la resposta vital i sensible de la lucidesa, i és el que adopta l'Eusebi tant en el diàleg amb

El gratacel

MÀRIUS SAMPERE

Editorial Meteora
Barcelona, 2010

256 pàgines / 18 euros

la raó que representa Virgili, com en el debat amb l'absurd i la inversemblança de l'entorn. Per aquest motiu el sentiment del protagonista cap a

CARMÉ ESTEVE

Màrius Sampere

Virgili és fluctuant, el tem i el troba a faltar, com es tem i es desitja la raó. “Havíem vingut a vèncer (l'inconegut)?”, es demana el prologuista del *Pandemònim*. “Doncs hem vingut a riure”, conclou. I també per això no es rebel·la contra la inversemblança del gratacel, sinó que hi respon amb lleugeresa, com ho fa un dels personatges que “desvia l'incomprensible cap a la frivolitat”.

Amb sostre o sense, no hi ha odissea sense final; per això, l'ascensor del gratacel mou la vida indefinidament, però un dels motius més vitals és la mort. Això sí, “la millor manera de morir, la més femenina (és) divertint-se”. Tampoc no hi ha Bíblia sense Apocalipsi, però, encara que Déu, igual que Z, el màxim dirigent del gratacel, sigui un ens superior, “si no es pot fer broma amb Déu, que és l'invulnerable, doncs amb qui?”.

En definitiva, Màrius Sampere ens ofereix en aquesta seva primera novel·la publicada –a 81 anys–, una al·legoria de la vida humana que, en molts casos, com més conscient se n'és, més onírica sembla. Una novel·la en què el poeta de *Les imminències* es pregunta, més que reflexiona, sobre el transcurs de l'existència, com si la reflexió fos el final del temps i la pregunta, el seu curs. Una novel·la que reproduïx, en l'estructura, la fragmentació dels esdeveniments biogràfics, i que inclou –a més de la successió novel·lesca– un seguit de relats independents, el format d'escriptura dramàtica, l'entrevista i, naturalment, la prosa poètica. Esment a part mereix –especialment per a lletraferits– un decàleg literari, que és per a sucra-hi pa. És una pena que hi intervingui el mestre, que, ves per on, no fa sinó repetir amb un excés d'explicacions allò que han sintetitzat els alumnes.

“Si el temps és etern nosaltres no existim”, diu un dels personatges a un altre. I tot seguit afegeix: “Com t'ho diria amb poques paraules? Això només es pot dir en una novel·la. És difícil. I la gràcia està en la lectura.” Doncs té raó i cal fer-li cas.